

עמדת "בשער":

הנמכת הרף לפסילת מועמדים לכנסת מסכנת את זכות היסוד לבחור ולהיבחר

בהתבסס על חוות הדעת המשפטית של פורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה הפועל ב"בשער", עמדת "בשער" היא שפסילת מועמד מהתמודדות לכנסת היא צעד חריג וקיצוני בדמוקרטיה. היא אינה פוגעת רק במועמד, אלא גם בזכותם של האזרחים לבחור את נציגיהם, ועלולה לפגוע קשות בעיקר באזרחים המשתייכים למיעוטים לא אהודים. משום כך נקבע לאורך השנים רף גבוה במיוחד לפסילה: לא די בהתבטאות קשה או מקוממת, אלא נדרשת תמונה ברורה וחד משמעית המעידה על עמדה עקבית והמצדיקה את הפסילה.

המקרה של ח"כ סאמי אבו שחאדה ממחיש את חשיבותו של עיקרון זה. הדברים שפרסם לאחר מתקפת ה-7 באוקטובר היו קשים ומקוממים, ואנו מסתייגים מהם בשאט נפש ובאופן נחרץ וחד-משמעי. עם זאת, מדובר בפרסום בודד, שאבו שחאדה חזר בו ממנו, הגדיר את פרסומו כטעות והבהיר כי אינו תומך במאבק מזוין וכי הוא מגנה את מתקפת ה-7 באוקטובר.

אבו שחאדה הסיר בינתיים את מועמדותו, אולם **בכך לא התייתרה הסוגייה העקרונית**. המקרה ממחיש כי לעצם הנכונות להנמיך את הרף לפסילת מועמדים עלול להיות אפקט מצנן גם ללא פסק דין: האפשרות הממשית של פסילה עלולה להשפיע על עצם ההחלטה להתמודד בבחירות, ובכך לצמצם בפועל את הזכות לבחור ולהיבחר ואת הייצוג הפוליטי.

עמדת "בשער" היא כי יש לשמור על הרף הגבוה שנקבע לפסילת מועמדים. אם התבטאות בודדת, חמורה ומקוממת ככל שתהיה, עלולה להספיק כדי להעמיד בספק את עצם האפשרות להתמודד בבחירות, ייווצר אפקט מצנן למועמדים שיחששו מתקדים עתידי שירחיב את האפשרות לפסול אותם ויטשטש את הגבול בין גינוי של התבטאות לבין שלילת זכות פוליטית יסודית. סכנה זו משמעותית במיוחד בכל הנוגע לייצוגם הפוליטי של מיעוטים.

דווקא במקרים המעוררים זעם ציבורי עמוק נבחנת המחויבות לעקרונות הדמוקרטיים ולשלטון החוק. אפשר וצריך לגנות בחריפות התבטאויות פסולות, בלי לוותר בשל כך על ההגנה המחמירה שנקבעה לזכות לבחור ולהיבחר.

הגנה על הרף הגבוה לפסילת מועמדים, על הזכות לבחור ולהיבחר, ועל זכותם של מיעוטים לייצוג פוליטי היא חלק מההגנה על הדמוקרטיה של כולנו.

4.10.26

ארגון "בשער" – קהילה אקדמית למען החברה בישראל (ע"ר) – מאגד כ־2,500 חברות וחברי סגל אקדמי מכל מוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל, כולל בין היתר כלות וחתני פרס נובל ופרס ישראל, נשיאות, נשיאים ורקטורים לשעבר, הפועלים למען החברה בישראל ולמען שימור האינטרס הלאומי של המדינה בתחומי ההשכלה הגבוהה, המחקר והאקדמיה – כל אלה הכרחיים לשגשוגה של המדינה בכל תחום ולקיומה כחברה פתוחה, סובלנית ודמוקרטית, חברה שתומכת במחקר איכותי וחדשני ומקדמת ידע, תוך שמירה על עצמאותה ואיכותה של מערכת ההשכלה הגבוהה.